

Моделі виборчих систем

Лекції. Змістовий модуль 4

Еволюція виборчої системи України

Етапи становлення виборчої системи в незалежній Україні

- **I етап** (1990-1993 рр.) - період початкової багатопартійності. Його характерними рисами були:
 - правове оформлення багатопартійності в 1990 р. внаслідок скасування 6 і 7 статей Конституції СРСР, в яких закріплювалася однопартійна система;
 - партійні структури, маючи лише попередні програми без механізмів їх реалізації, не могли стати повноцінними суб'єктами політичної системи.
- **II етап** (1993 р. -1998 р.). Етап атомізованої багатопартійності. Основні риси даного періоду:
 - спостерігається організаційне оформлення партій і подальше зростання їх кількості.
 - партії не мали впливу, який допоміг би створити більшість у парламенті та місцевих представницьких органах, формувати склад уряду та органів виконавчої влади на місцях;
 - створюються партії, що відбивають і захищають інтереси державно-політичної еліти.

Етапи становлення виборчої системи в незалежній Україні

III етап (1998-2006 рр.) - період формування системи поляризованого плюралізму. Початком цього етапу є проведення виборів 1998 р. на новій мажоритарно-пропорційній основі, яка діяла до парламентських виборів 2006 р. Зміна виборчої системи з мажоритарної системи абсолютної більшості на змішану мажоритарно-пропорційну стимулювала трансформацію партійної системи з атомізованої в систему поляризованого плюралізму.

IV етап – розпочався після проведення парламентських виборів 2006 р. на новій партійній основі. Система пропорційного представництва з закритими партійними списками сприяла розгортанню передвиборної боротьби між партіями як організаціями та заохочувала кандидатів дотримуватися їхніх партійних брендів. Основна боротьба на виборах 2006 року відбувалася між партіями та блоками, які орієнтовані на конкретних політичних лідерів - В. Ющенко, О. Мороза, В. Януковича, Ю. Тимошенко, В. Литвина.

Етапи становлення виборчої системи в незалежній Україні

V етап (2007р.) Ці парламентські вибори відбулися 30 вересня 2007 року за пропорційною системою в загальнодержавному виборчому окрузі. Прохідний бар'єр для партій і блоків становив 3% від числа виборців, що взяли участь у голосуванні.

VI етап (2010р.):

Вибори Президента України 2010 — на виборах використовувалася система абсолютної більшості. У разі відсутності кандидата, що набрав абсолютну більшість від числа тих, що взяли участь у виборах, передбачався 2-й тур, у якому змагалися двоє, що набрали найбільше голосів. У 2-му турі для перемоги досить було набрати голосів більше, ніж у суперника.

Етапи становлення виборчої системи в незалежній Україні

VII етап (2012р.) – вибори до ВРУ згідно з чинним законодавством, проходять 28 жовтня 2012р. Було встановлено п'ятивідсотковий прохідний бар'єр і змішану систему: 225 депутатів обираються в загальнодержавному багатомандатному окрузі за виборчими списками від політичних партій, а інші 225 — за мажоритарною системою в одномандатних округах. Участь у виборах беруть тільки політичні партії; участь блоків, які складаються з партій, не передбачено.

VIII етап (2014):

Позачергові парламентські вибори — також було встановлено п'ятивідсотковий прохідний бар'єр і змішану систему.

Позачергові президентські вибори – відбулися за мажоритарною системою з абсолютною більшістю.

Правові основи сучасної виборчої системи України.

Юридичним забезпечення виборчої системи України є такі документи:

Конституція України

Закон України “Про вибори
Президента України”

Закон України “Про вибори
народних депутатів України”

Закон “Про місцеві вибори”

Загальна характеристика виборчої системи України та її елементів

Виборча система України є пропорційно-мажоритарною.

Вибори народних депутатів України здійснюються на засадах пропорційної виборчої системи з обранням депутатів у багатомандатному загальнодержавному виборчому окрузі за виборчими списками від політичних партій та виборчих блоків політичних партій. У розподілі депутатських мандатів беруть участь ті партії та виборчі блоки, виборчі списки яких за підсумками голосування на виборах депутатів набрали не менше трьох відсотків голосів виборців, що взяли участь у голосуванні.

Президент України обирається за мажоритарною виборчою системою абсолютної більшості (а при повторному голосуванні — відносної більшості).

Загальна характеристика виборчої системи України та її елементів

Вибори депутатів місцевих рад здійснюються за пропорційною та мажоритарною виборчими системами. Депутати міських, районних у містах, районних, обласних рад, міських рад міст Києва та Севастополя, а також депутати Верховної Ради Автономної Республіки Крим обираються за пропорційною системою, тобто за виборчими списками від місцевих організацій політичних партій та виборчих блоків. Депутати сільських та селищних рад, а також сільські, селищні та міські голови обираються за мажоритарною системою відносної більшості.

Усі вибори в Україні відбуваються на основі таких конституційних принципів: вільних виборів, загального, рівного, прямого виборчого права, а також таємного голосування.

Сутність принципу вільних виборів полягає в тому, що виборцям забезпечуються умови для вільного формування своєї волі та її вільного виявлення при голосуванні. При цьому забороняється застосування насильства, погроз, обману, підкупу чи будь-яких інших дій, що перешкоджають вільному волевиявленню виборця.

Шляхи та напрямки удосконалення виборчої системи України

Свого часу, пан Литвин звернув увагу на той факт, що у разі виникнення проблем у тій чи іншій сфері з'являється бажання підігнати правову систему до існуючої ситуації. Дуже яскравим прикладом цього він назвав виборче законодавство. «За часів незалежності України ВР обиралася шість разів за п'ятьма законами. Причому тричі змінювалася виборча система, за якою обиралися парламентарії, до того ж до виборчого законодавства вносилися зміни більше двох десятків разів. Тобто фактично перед кожними парламентськими виборами законодавство у нас радикально оновлювалось». З цього витікає те, що нам потрібно створити певний кодекс, який буде регламентувати зміну виборчої системи та мабуть створити певну традицію у виборчій системі.

Ще одним варіант вдосконалення виборчої системи України є створення двопалатного парламенту. Це створило б умови покращення законодавчої роботи, та допомогло б віднайти баланс між інтересами різних регіонів. Двопалатний парламент – парламент, в котрому нижча палата представляю інтереси всього населення, а вища – інтереси адміністративно-територіальних одиниць, і являла би собою експертну оцінку професійних політиків.

Шляхи та напрямки вдосконалення виборчої системи України

- Закріпити систему “відкритих списків” при голосуванні за партії і блоки
- Запровадження регіональних виборчих списків

